

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
iratok küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacso-ra-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

Orgona - Harmoniumok.

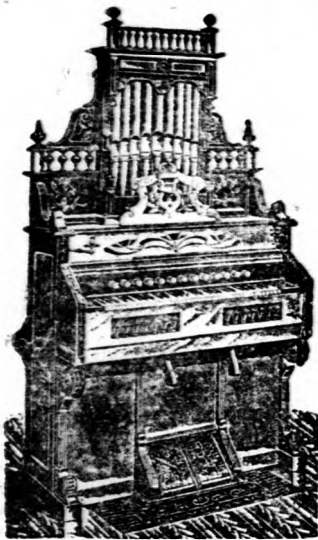
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárógató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általán konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszeréről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. SZ.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

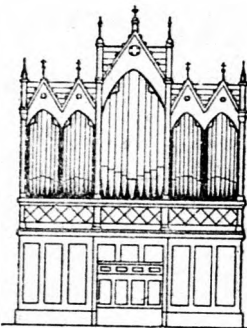
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntette.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangú orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modorok. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

DEBRECENI
PROTESTÁNS LAP
EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
kőnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

XV-IK ZSOLTÁR.

Uram, ki lakja a te sátrad,
Szent hegyed ormán vajh ki állhat?

Ki igazságban rendületlen
A ki szivéből szól szünetlen.

Kinek nyelvén nem sziszeg ármány,
Hasznot se les szomszédja kárán.

Rágalmazó szót sem ejt szája,
A gaznak színét is utálja.

Ki hívőkbül gyűjti barátit,
Esküt ha mond — tartja halálig.

Kinél kölcsönt bizton találotok
De nincs kezén kamat, se zálog.

Ám ki szilárd lesz, ezt megtartja mind :
Megáll örökké, soha meg nem ing.

Vásárhelyi Zsigmond.

Geneva.

E város felé irányul e napokban minden igaz kálvinistának tekintete. Genévában vagy a hogy mi mondjuk, Genfben adtak találkozót egymásnak a nagy művelt református nemzetek. Még azok is, a kik Luther követői ugyan, de alkotmányukat Kálvin rendszere s a genevai egyház berendezkedése alapján építettek. Geneva és Wittenberg nem ellentétek, hanem a protestantizmusnak egyformán nagy emlékezetes városai és szent helyei.

Mi is magyar reformátusok Wittenbergen keresztül jutottunk el az evangéliomhoz, s így meglehet érteni, hogy ez a város volt elsőben az a nagy központi hely, a melyben a többi népekkel a nagy, az egyetemes emberi mozgalomban egyesültünk.

Egész a 17-ik század első tizedéig ide, az akkor legmodernebb egyetemre tódultak ifjaink, itt iskoláztak, itt ismerkedtek meg a legelőrehaladottabb szellemi áramlatokkal és itt éltek együtt a többi európai nemzetek fiaival.

Ezért olyan ismerős nekünk a diák dal: „Mikor Wittenbergában a kaput döngetem.”

A debreceni kollégium híres könyvtárában őrzött egykori wittenbergi magyar háznak, a wittenbergi bursának jegyzőkönyvében sok érdekes adatot olvashatunk idevonatkozólag. Arról is, hogy mivel foglalkoztak, mint tanultak s arról is, hogy mint mulattak és hogyan töltötték az időt. Több diák-lakomának számadása és a tréfas megjegyzések mellett, ebben a jegyzőkönyvben találjuk a magyar családok igazi nemes levelét, a Wittenbergben tanuló magyar ifjak névsorát s e névsorban olyan neveket mint: Nikolaus Bánffi de Losonc és utánna mindjárt a másikat: Michael Forgách de Gimes Baro s ilyen neveket: Thomas Eszterhas de Galantha és a többieket.

Ilyen neveket hiában keresünk a Kálvin által alapított genevai egyetem anyakönyvében. Genévában jóformán csak a középosztály fiai tanultak s azok se olyan számosan. És mégis Kálvin és a genevai egyetem lett a Formula Concordiae érvényesítése óta a mi szellemi központunk és a genevai egyetem irányával rokon angol, skót, holland és német egyetemek. Nem ok nélkül történik, hogy Szenci Molnár Albert 1610-ben a Kálvin Institutióját lefordítja s kiadja. 300 éve, hogy a magyar protestantizmus nagyobbik fele Genfhez és a kálvini irányhoz csatlakozott és amellet mindezideig híven kitartott.

Csak helyeselni lehet azért, hogy a julius havi jubilaris ünnepélyeken a magyar ref. egy-

ház is részt veszen s hogy a konvent, a kerületek, a főiskolák, egyházi egyesületek, s maga a ref. lelkészi kar is mind elküldték képviselőiket e nagy alkalomra, melyen az egész református világ találkozik.

A hol az Amerikai Egyesült Államok, Anglia s a többi kálvinista egyházak küldöttei megjelennek, onnét nekünk sem szabad hiányoznunk s ott a mi lelkészeinknek, tanárainknak és világi urainknak is helyök van. Hogy elmenjenek, szükséges volt; hogy sokan mentek, helyesen történt. Nagy szolgálatot tettek ezzel a magyarságnak, mely eddig is csak úgy őrizhette meg vezető szerepét és lételét, hogy a külföldi mivelődési áramlatokat mindig idejében átalvette és mely a jövőben is csak ezen a nyomon boldogulhat. Emlékezzünk csak első István idejében a keresztyénség felvételére.

De emlékezzünk a reformáció idejére és a 48-iki időkre is.

A magyar állam megszilárdulása az Árpádok alatt, állami létünk megmaradása Buda elfoglalása dacára s a török-német hódoltság idején, alkotmányos állammá való átalakulásunk 48-ban és 67 óta, mind a nyugati műveltségi és fejlődési áramlatok átvétele folytán vált lehetővé.

Ez áramlatok és hatások alapjukban mind vallási elemekre vezethetők vissza. Első István lángbuzgalmu apostol, a reformáció a bibliával jön s a francia forradalom eszméinek Kálvin Institutiójában, Genfben, a genfi köztársaság s a ref. egyház vallásos dogmaiban van a gyökerek. Ezért kedves nekünk e város s a kálvinizmus hagyományai. Ezért fektetünk olyan súlyt arra, hogy a művelt külfölddel való összeköttetésünket fenntartsuk és bémutassuk.

Hollandia s a holland reformátusok megengedhették magoknak azt a feltűnő elbánást, hogy tüntetőleg távol maradjanak a genevai jubilaris ünnepélyektől.

Hollandia alkotmányos állam, az ő nemzeti létüket semmi veszély nem fenyegeti s nálók a többség a református egyház kebelébe tartozik.

Nekünk más a helyzetünk. Alkotmányunk ma sem teljes és a szabadság, egyenlőség, testvériség a népfelség eszméi még mindig megvalósulásra várnak.

Azután nekünk még ezenfelül más keresni valónk is van Genf városában.

Annak a nagy emlékének, melynek alapkövét ott most leteszik, (egy nagy fal a régi városi bástya hosszában elhelyezve, *lux in tenebris* felirattal, ehez támaszkodva középen a reformátorok hármasszobrával jobb és baloldala-

lon pedig a reformáció hőseinek szobraival) minket is illet valahányad részben.

Hozzájárultunk pénzünkkel s a pénznél értékeesebb tehetséggel. Magyar művész nyerte az emlékmű-pályázaton a 3-ik díjat és része lesz annak a kivitelében is.

De a legfőbb, hogy az emlékművön a reformáció hősei között Cromwell mellett, a mi nagy Bocskay István fejedelmünk is helyet kapott. A legnagyobb a nagyok között is, mert jogot szerzett a nemzetnek és földet a magyar népnek.

Megmentette a hajduságot és emberré tette őket. Ma is csak ezen az úton boldogulhatunk. Nekünk ma is ezt a szenvedő, kivándorló, pusztuló magyar népet kell lelkünkbe vennünk s e célból fel kell használni mind azt a tudást és tanulást, a mit a művelt külfölddel való összeköttetés eredményez. Rosszul vagyunk országostól s rosszul vagyunk mint egyház is. Az evangéliom, a szabadság, a haladás megmenthetnek. Geneva a mi vallásunknak központi helye és anyavárosa. Nem is város ez, hanem szimbolum. Most az ünnepek alatt fényárban uszik s fénye meglátszik az égen. A fénykoszorúban ez a jelmondat áll: in hoc signo vinces. E jelben győzől. A reformáció, a haladás az evangéliom és a szabadság jelében s mind abban a mit Geneva és a kálvini irány kijelent.

Dr. Ferenczy Gyula.

Néhány vonás Kálvin jellemzéséből.

Aki olyan fontos világtörténelmi szerepet töltött be, mint a genfi reformátor s a régi eszmék lerombolása után tört magának új ösvényt: annak a körülállók részéről különböző elbírálásban kellett részesülnie. Életének, munkásságának és tanainak hű tüköre az az örökség, mit a református egyház tőle nyert, a mi világszerte bizonyítja, hogy nem teremhet a füge bojtortjánról sem a szőlő tövisről. S ha a tények eme bizonyítékához hozzávesszük a világ nagy gondolkodóinak róla alkotott véleményét: Kálvin közelgő négyszázados ünnepén méltó hálaadással borulhatott le a református keresztyénség Isten előtt, ki őt nekünk adta.

Tagadhatatlan, hogy megszegényített ellenfele Bolsec gyalázkodó vádakát hozott fel ellene s ezek nyomán a XVI. században gyakran lehetett hallani a közmondást: „inkább a pokolban Bézával, mint a menyországban Kál-

vinnal;“ igaz, hogy a hittani viták hevében még a lutheranusok egy része is ily kijelentésre engedte magát ragadtatni: „inkább pópista, mint Kálvinista“ s e korból a következő imaformájuk maradt ránk: „impleat nos Deus odio Calvinismi et Papismi:“ azonban sokkal több azon vélemények száma, melyek szerint Kálvin mint ember, theologus és hitszónok a legnagyobbak közé tartozott. E jellemzések közül mutatok be néhányat az olvasóknak.

Kampschulte, a római egyház theologusa, Kálvint a „reformáció Aristoteles“-ének nevezi s a többi római kath. írakkal egyet ért arra nézve, hogy ő a francia és latin nyelveknek hivatott kezelője volt. Renan őt „a XVI század legnagyobb keresztyéne“ gyanánt jellemzi s Montesquieu szerint Geni hálás lehet azon napért, melyen Kálvin született. Guizot francia államférfiu azt mondja róla, hogy szerette az igazságot és hatalmában is tudta azt tartani. Ranké s utána több történetíró kijelentése szerint Amerika függetlenségét s hatalmát a Kálvinismusból kiáradó lelki erőnek köszönheti s a gyümölcsből jogosan következtethetünk a fára, mely azt termelte.

A szakférfiak egyetértő véleménye szerint Luther a fordítók s Kálvin az exegeták fejedelme volt. Reuss ily minőségben a legnagyobbnak mondta a XVI. század folyamáról; az anglikán Farrar szerint „Kálvin korának, mely nagyobb exegetákat adott a világnak, mint a következő összes századok, kétségnélkül legnagyobb írásmagyarázója volt.“ A luth. Tholuck két nagy érdemet lát a Kálvin írásmagyarázatában, u. m. a hittani elfogulatlanságot s a magyarázatokat átható mélységes keresztyén érzületet. Brunetiére a Kálvin predikációit a biblia „perpetuus commentarius“-ának nevezi, mik inkább igazságot hirdető kijelentések, mint elmélkedések. Coligny tengernagy a Jóbról írott predikációkat minden reggel és este olvasta s belőlük oly sok lelki erőt meritett, hogy a gyűjteményt „panchrestum medicamentum“-nak nevezte el. (L. A Ref. Church Revien Calvin-számját.)

Az anglikán Hooker Kálvinra gondolva boldogan kiált fel, hogy neki az egész világ tartozik s ő senkinek sem adósa. A XVII. század végéig a Kálvin Intitutiója minden angol állam-egyházbeli lelkész kezében feltalálható volt s theologiai képzettségüket a szerint bírálták el, hogy Kálvin alapvető irataiban mennyire voltak járatosak. Dr. Hoyle Dublinnak anglikán theologiai tanára hosszú cikksorozatokban méltatja a reformátort s védelmezi meg ellenfelei támadásával szemben. Iratában többek között így emlék-

szik meg róla: „Az apostolok kora óta nem állott elő Izraelben nagyobb próféta Kálvinnál. Munkái oly nagy mértékben kitűnnek okosság, ékes nyelvezet, tökéletesség, theologiai jőzanság, változatosság és sokoldalúság tekintetében, hogy szinte csodálkoznunk kell azon, hogy miként irhatott oly sok munkát, mely mind jó s oly jó könyveket, miknek száma oly sok. Magok a pápisták is kénytelenek bevallani elmésségét és stílusának szépségét.“

Mint predikátor szintén korszakot alkotó volt. Beszédének hatása alatt mondja Farel, hogy inkább akar lenni Genfben utolsó, mintsem a világ bármely más részében első. Knox a Kálvin által hirdetett tiszta evangéliom erejétől elbűvölve a genfi reformátor theologiai iskoláját a keresztyén világ legtökéletesebb iskolájának nevezi.

Hüségese tanítványa, Béza, aki nemcsak kortársainak Kálvinnal alkotott dicsérő nyilatkozatait hallotta, hanem a római egyházba visszatért s a Kálvin által theologiai tudatlansága miatt nyilvánosan megszégyenített Bolsec gyalázkodásait is, röviden így jellemzi Kálvint: „Én tizenhat éven át voltam a Kálvin életének szemtanuja s úgy vélem hogy teljesen feljogosítottnak érzem magam annak kijelentésére, hogy ő benne a keresztyén ember életének és halálának olyan legfőnségebb példája áll mindenki előtt, a mit épen oly könnyű dolog ócsárolni, mint nehéz feladat utólni.“

Mint a XVI. század gyermekének voltak hibái is, a miket az utókor gyakran túlozva ír az ő rovására, a helyett, hogy inkább századának tulajdonitáná. Német életirója Henry a Servethez való viszonyára célozva találóan mondja, hogy korunkban, midőn egyesek vonakodnak attól, hogy Kálvinnal tiszteletteljesen nyilatkozzanak, a nagy reformátor háta mögött Servet az a „sápadt arcú szellem“, ki fejről a dicsőség koronáját le akarja tépni. Ámde életéből ama szerencsétlen episódot szintén a XVI. század szemüvegén át nézve szabad megbírálni s ez esetben nem szükséges szót vesztegetni annak bizonyítására, hogy az erőt és életet lehelő Kálvin mennyire felülmulta ama sápadt arcú szellemet!

Ugyancsak Henry mondja, hogy „a XVI. századnak az isteni kinyilatkoztatás új Sinai hegyére, a törvényadás új Mózesére s a buzgóság második Illésére volt szüksége s Genf Kálvin személyében megtalálta a törvényhozás Mózesét.“ Épen ez az a jellemvonás Kálvinban, mely számára oly sok ellenséget szerzett. Az isteni akarat előtt való alázatos meghajlás s ennek feltétlenül irányító és kötelező voltának kiterjesztése

kivétel nélkül mindenkire: míg egyfelől a világ kálvinistáit az erkölcsiségnek más felekezetűeknél el nem érhető magaslatára emelte fel, addig más oldalról az isteni törvény egyedüli zsinórmértékétől távolodókban Kálvinnak szigorú, mózesi vonása az ő életének és munkásságának kicsinyítésére adott okot. Ezért látott Bossuet egyszerűen „szomorú zseni“-t Kálvinban; ezért nyilatkozik Ritschl és iskolája igazságtalanul fölöle, midőn alkotásában mindazt, mi Rómaellenes, a Luther ösztöne alatt létrejöttek mondja s a mi-ben pedig eltért Luthertől, annak hajlandó tulajdonítani, hogy Kálvinnak eszményképe a franciskánusok és anabaptisták eszményképe volt. Nem; az ő eszménye a feltétlen és tökéletes isteni akaratnak, mint szívünkben parancsszó gyanánt visszhangzó örök törvénynek megtartása volt. Ezt az isteni parancsolatot tartotta kezében Genfnek Mózesese akkor is, midőn az emberi támadás és ellenségeskedés vihara hatalmasabban tombolt körülötte, mint dühöngött egykor az égi háború a Sinai hegy sziklái felett. „Soli Deo gloria“, e jelszóban foglalható össze röviden a Kálvin élete, iránya és működése; e jelszó van felírva a világ összes református egyházainak kapujára s a közelgő napokban épen azért lesz okunk hálával megköszönni Istennek a nekünk adott genfi prófétát, mert életéből és munkásságából azt tanulhatjuk meg, hogy miként lehet Istent legtökéletesebben szolgálni s az Ő örök dicsőségét leghathatósabban munkálni!

Perth Amboy N. J.

Nánássy Lajos.

A döghei református templom felszentelése.

Folyó évi június hó 27-én szentelte fel főtiszteletű Eröss Lajos püspök ur, méltóságos gr. Degenfeld József egyh. ker. főgondnok ur társaságában a döghei református egyház új templomát. Hogy micsoda jelentősége, felemelő építő hatása lett e napnak a döghei s ezzel a szomszédos kisvárdai s a többi közeli egyházak és egyháztalálkozó életében, azt el nem sorolhatjuk; de tény az, hogy ez a felemelő ünnep, a hiányáról sokat emlegetett kálvinista öntudatot felébresztette a legközönyösebb szivekben is s ez a nap építőbb volt, mint száz unalmasan végig-hallgatott predikáció!

Az áldozatkészségnek, ez élő tőkénk kamata gyanánt áll tehát a döghei reformátusok temploma. A gyönyörű templomhoz méltó volt annak felszentelése is.

A felszentelést végző püspök ur elnöktársával mélt. gr. Degenfeld József főgondnok urral, Jászi Viktor deb-

receni akad. igazgató, Hajdu Zsigmond püspöki titkár, Szarka Boldizsár s. lelkész társaságában június 27-én kora reggel indult el Debrecenből. Nyiregyházán szabolicsvmegye nevében gr. Vay Gábor főispán és Mikecz Dezső alispán üdvözölték. Kemeccsén Mezössy László főszolgabíró, Kisvárdán, a végállomáson Görömbey Péter esperes s Okolicsányi Dezső fogadták a magas vendégeket.

Az állomástól a városon keresztül valóságos diadalmenet volt az ut. Száznál több kocsis követte a főispán pompás négyesen vonuló püspököt a lobogóval feldíszített városon keresztül. Az utmentén iskolás gyermekek s a tűzoltó egyesület állottak sorfalat. A döghei határszélen Ölbey Béla körjegyző köszöntötte szíves szavakkal az érkező püspököt. Bent a falu ünnepi díszben várta a főpásztort. Diadalkapuk, üdvözlő feliratok, harangzugás, fehérruhás leányok sorfala, a legények lovas banderiuma fejezték ki a döghei reformátusok hódoló tiszteletét, melynek tiszteletteljes szavakkal Osváth Pál lelkész adott örömteli kifejezést.

Az előkelő vendégek nagyszámú Szalánczy Bertalan vendégszerető házában találtak otthont, hol már gazdag felszerelt asztal, izletes s magyaros villásreggeli várta az érkezőket. Tíz órakor megkondult az Egry Ferenc által ágyúérből öntött renek hangú három harang. Özönlött a nép, a tágas, karzattal teljesen körülvett templomba, de a tíz faluból is összesereglett népnek csak felét fogadta be az új hajlék. A bevonuló főpásztort és főgondnokot számosan kísérték úgy az egyházi, mint a világi rendből (Vay Gábor, Mikecz Dezső, Sípos Béla a vármegye legelső tisztviselői, Genesy Albert e. m. gondnok stb. stb. Kovács István törvsz. elnök stb.)

Az új orgona kísérete mellett Kolonai Dániel pártorhai kántortanító gyönyörű baritonja esendült fel, melyet alig tudott tulszárnyalni a hatalmas gyülekezetnek egekig felható hálaéneke. Az ének után a püspök ur imádkozott apostoli buzgósággal, az áhitat szárnyain emelte, ragadta Istenhez az örvendő és háládatos szíveket. A magasztos, szép ima bizonyára meghallgatásra talált. Ifj. Görömhei Péter mándoki lelkész predikált aztán. Szólt nagy igazságokat, lelkesedéssel, ifjui tüzzel. Méltatta a templomot, mint imádságnak és tanításnak házát, bűnbánatnak, megújulásnak, igazságnak, igaz magyarságnak, békeségnek, szeretetnek templomát. Úgy a beszéd tartalmi bece és értéke, mint az előadás nemessége méltó volt az ünnepséghez. Szép hanggal előadott, lendületes magasan szárnyaló beszéd kíséretével keresztelt Cseh Zoltán fényeslitkei lelkész. Kolozs Barna ajaki lelkész a szép ünnepély keretébe beleillő beszéddel esketett meg egy boldog ifju párt. Ormós István eperjeskei lelkész az urvacora felett ágendázott, helyesen, sokszor megkapóan fejtegetvén Krisztus váltságahalálát, az urvacorának, mint a kegyelem eszközének lelki hasz-

nát. Urvacsora után Sarkadi Nagy Antal imádkozott, meghíletvén s megvigasztalván a bűneit igazán megbánó szíveket. Az ünnepélyt Görömbey Péter esperes meghatóan szép áldó szavai rekesztették be.

A templomba be nem férő nagyszámú közönségnek Porzsolt István anaresi lelkész tartott alkalmi predikációt.

A templomi istentisztelet után a főtiszteletű püspök ur és a méltóságos főgondnok ur a tisztelgőket fogadták. Tisztelegtek a róm. kath. és a gör. kath. egyházak képviselői, az izr. hitközség küldöttsége s a felszabolcsi egyházmegye, élén Görömbei Péter esperessel. Az üdvözlő beszédek s a püspök urnak megkapó válaszai megerősíteni látszanak azt lelkes és szeretetteljes viszonyt, melyben vidékünkön a hitfelekezetek egymás között élnek.

A Szalánczy Bertalan 60 holdas angol kertjében 300 teríték várakozott az ünneplőkre. A sátor kiesinynek, a teríték kevésnek bizonyult. Ebédközben felhangzottak a pohár köszöntők. Püspök ur a királyra, Genesi Albert a püspök urra, Görömbei Péter esperes gr. Degenfeld Józsefre, gr. Vay Gábor főispán a más felekezetűekre, Mikecz Dezső alispán és Genesy Albert Görömbei Péterre, dr. Szesztaly Zoltán a döghei egyházra és Osváth Pál lelkészre, dr. Jármy István a papságra, dr. Horváth József a főispánra, és dr. Kovács Istvánra stb. stb. A köszöntők azonban nem sokára belefultak a vig muzsikaszóba, melynek hangjaira az arany ifjuság táncba kezdett s mulatott reggelig.

A főtiszt. püspök ur és a mélt. főgondnok ur este 7 órakor utaztak el.

Ismét végig gondolva e fényes ünnepséget, bámulattal adózhatunk a százegekezű Osváth Pál lelkész és Szalánczy Bertalan buzgóságának, előrelátásának s fáradságot nem ismerő tevékenységének. Szép, pompás nagyszerű, felemelő, építő volt minden! De nem csak a papok tanulhattak ott, hogyan kell az egyház építésén fáradozni, de a papnak is láthattak mintaképet Osváth Pálné kedves személyében. Az a keresetlen szíveség, nyájas, kedves modor, lekötelező kedvesseg, melylyel fogad minden vendéget, a bőkezű vendéglátás, az izletes ételek, a legjobb magyar háziasszonnyá és a legkitünőbb papnévá avatják őt. De igazi papné ő a gyülekezet tagjaival szemben is. Az ő kedves egyéniségének, habár csak közvetve is nagy része van a döghei templom sikeres felépítésében.

Dögheben is a tények beszélnek. Ezek hatalmasabb erővel hatnak minden beszédnél, szónál. Pár évvel ezelőtt a borzasztó zivatar a templom kellő közepébe döntötte a templom tornyát. Elromlott az imádság háza. Újat kell építeni. De nincs semmi alap, semmi forrás, csupán az egyszerű földműves emberekből álló gyülekezet buzgósága és áldozatkészsége. De ez elég is. Nem csak Dögheben, hanem mindenütt. Ez örökké élő, kia-

padhatatlan tőke. Angliában felhasználták minden valóságos célra hagyott tőkét vallásos intézmények építésére s a jövőben csak amaz élőtőkére támaszkodnak s ez által esodás eredményeket érnek el. Ennek az élő tőkének birtokában vannak a dögheiek. E szegény, de szorgalmas nép hihetetlen sokat áldozott. Alig pár hold földdel rendelkező kis gazda százakat fizetett — zugalódás nélkül. Igaz, van apostoluk: Osváth Pál lelkész. Szalánczy Bertalan reformatus, Nozdroviczky György és Kázmér róm. kath. vallású földes urak pedig hatalmas támogatók. Nagyobb szervező kevés van papságunk közt Osváth Pálnál. Az ő bölcsesége, buzgósága, fáradhatatlan tevékenysége, leleményessége, erélye, mind a mellett a legnagyobb elismerésre méltó tapintata, egyik főtenyezői voltak annak, hogy ez a nagy diszes, monumentális templom ott áll a döghei templom-hegyen! De nagy segítsége volt a tradíció! Dögheben a róm. kath. vallású Nozdroviczky-ak már századokkal ezelőtt is oly elfogulatlan s felvilágosodott földesurak voltak, hogy a XVIII század végén a róm. kath. vallású Nozdroviczky a reformatus egyház főgondnoka s az egyház vezetésébe szigorú rendszabályok hozatalával áldásosan bele foly.

A reformatus egyház iránt való szeretetet örökölték a most élő Nozdroviczky urak is. A pár évvel ezelőtt Döghebe költözött Szalánczy Bertalannal együtt, nemcsak erkölcsi támogatásukkal, de áldozatokkal is hozzájárultak a templomépítéshez. Az adományokról részletesen megemlékezik Osváth Pál a Debreceni Protestáns Lap 26-ik számában.

Isten éltesse, tartsa a döghei reformatus egyházat s annak az áldozatkész tagjait, pásztorát s családját és a buzgó urakat sokáig!

I R O D A L O M.

Theológiai, bölcsészeti és egyháztársadalmi irányú cikkek repertoriuma a reformatus egyházi folyóiratokból és a M. Prot. Irod. Társaság kiadványaiból 1908-ig bezárólag.

(Folytatás.)

Deézi Gyula: Strausz. (Erd. Pr. Közl. 1872 : 125 l. stb.)

Deézi Lajos: Ki fordította először az Ujszövetséget héber nyelvre. (Debr. Pr. L. 1889 : 448 l. stb.)

— Az egyházi szónok hangjáról. Spurgeon után. (Debr. Pr. L. 1891 : 21. l. stb.)

— Augusztin megtérése. (Debr. Pr. L. 1893 : 3. l. stb.)

Dicsőfi József: Mit tanít a Korán Jezus Krisztusról. (Debr. Pr. L. 1885 : 259. l. stb.)

— Valami a r. kath. apologétikáról és polemikáról. (Debr. Pr. L. 1885 : 372. l. 1886 : 42. l. stb.)

— A bibliai aramnyelvről. (Debr. Pr. L. 1886 : 414. l. stb.)

— Nehémiás 3 : 34 és 4 : 17-hez. (Debr. Pr. L. 1887 : 5. l.)

— Mutatványok a revideált Ésaíasból. (Debr. Pr. L. 1889 : 308. l. stb.)

— A revideált genesis. (Debr. Pr. L. 1889 : 424. l. stb.)

— A vallás és a tudomány. (Debr. Pr. L. 1894 : 33. l.)

— A skythák és Pál apostol. (Debr. Pr. L. 1896 : 380. l.)

Diósi Márton: Levelek a lelkeszségről. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1901 : 305. l. stb.)

— *Dobay Lajos*: Schleiermacher élete és iratai. (Erd. Pr. Közl. 1873 : 357. l. stb.)

Dobos: Rövid vázlata a theologia és vallásosság jelen állásának Németországban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1844 : 409. l.)

— Hierarchia a magyar prot. egyházban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1842 : 4. l. stb.)

— A presbiteri rendszer fejlődése, nevezetesebb szakai a külföldi és a magyar prot. egyházban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1842 : 353. l. stb.)

Dobos János: A XIX. század feszületje. (Figyelő 1879 : 24. l.)

Dogma. A hitgizságok körüli eljárás természetes és okszerű módja. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1872 : 517. l.)

Dombi Lajos: Betegek látogatása. (Debr. Pr. L. 1885 : 342. l.)

Dombi László: Mi a biblia? (Sárospat. L. 1904 : 246. l.)

Duka Tivadar: Római kath. és keresztyén katholicitás. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1893 : 546. l.)

Édes Albert: Hiteles adatok egy plébános farizeusi buzgóságáról. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1874 : 1339. l.)

— Zsidókkal való házasság keresztyén vallási szempontból. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1885 : 526. l.)

Egerházi Lajos: A karácsony előállításának története. (Erd. Pr. Közl. 1894 : 420. l.)

— Az ember erkölcsi természete. (Erd. Pr. Közl. 1897 : 138. l. stb.)

— Logia Jezu. (Erd. Pr. Közl. 1897 : 414. l.)

Egyházalkotmány. Egy jelenkori német protestáns és egy hajdani magyar ref. tekintély rövid alaptétele az egyházalkotmányról és a zsinatról. (Figyelmező 1878 : 28. l.)

— Az egyházak belkormányzatáról Szentgyörgyi

Sámuel superintendens által 1735-ben kiosztott eklézsiái punctumok. (Sárospat. Füz. 1859 : 281. l.)

— Egyházi beszédben való népszerűség. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1844 : 1057. l.)

Egyházi ének. Egyházi énekeink története, ismeretése, átnézése. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1861 : 9. l. stb.)

— Érdekes református egyh. tört. régiségek. Egy imádságos könyv a XVII-ik század második feléből. Bethlen Gábor hálaadó éneke. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1862 : 1506. l.)

Egyházi fegyelemlről. (Erd. Pr. Közl. 1898 : 356. l. stb.)

Éjjeli templomozás protestáns szempontból. (Erd. Pr. Közl. 1902. 123. l.)

Elefánt M.: Ne tiltsuk az ótestamentom olvasását. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1847 : 1307. l.)

— Az énekről és egy új énekeskönyvről az evangélikus egyházban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1848 : 369 l.)

Elekes Viktor dr.: A názárethi Jézus élet- és jellemrajza. (Erd. Pr. Közl. 1878 : 503 l.)

Énekeskönyv: Megújítandó énekeskönyvünk gyűjteménye. (Debr. Pr. L. 1902 : 178 l. stb.)

Folyt. köv.

Dr. Barcsa János.

Bibliai utmutató.

Szerk. *Harsányi Pál.* Gyoma, 1909. I. füzet.

Szinte félve fogok hozzá, hogy e munkát ösmertessen, sőt bírálni merészeljem s felelmemet mindenki indokoltan találja, aki olvasta e füzet bevezetését, tölem pedig bevezetésül tudomásul veszi, hogy én, ki e sorokat leírni merészkedem, korantsen vagyok valami céhbéli tudós, hanem csak jámbor dilettáns a bibliai tudományok körül. Ha bátorságot mertem venni magamnak a megkezdett bibliai utmutató megbíráására ezt azért teszem, mert a céhbéli bibliai tudósokat hivatalos egyházi életünk oly sok oldalról foglalkoztatja, hogy ők ilyen pepecselő munkára, egy bibliai szótár átnézegetésére és összehasonlítására, hiányainak keresgetésére nem érnek rá. Másfelől használni akarok egy szerzőnek mint olvasóinak. Csaknem ötven éve, hogy bibliai szótár magyar nyelven még új kiadásban sem jelent meg, s most egyszerre kettő is érkezik. Egy egész és egy részleges. Szükségünk lenne mind a kettőre. A Szikszay már régi, a Maklary nem kapható, idegen nyelvű bibliai szótárakat, németet, franciát vagy angolt pedig nem használhatja sikerrel még az sem, aki az illető nyelveket különben tökéletesen bírja. Én ugyan szivesebben láttam volna, ha mind a kettő az egész bibliára terjeszkedett volna ki, hogy így módunkban lett legyen válogatni a kettő között. E füzet címe azt sejteti velem, hogy szerzőnek terve esetleg munkásságát az egész bibliára kiterjedő utmutató szerkesztésére is kiterjeszteni, mely nagy műből most először az újtestamentomi részt adja — s ha ez a terve: nagyot tévedett. — Egy teljes bibliai utmutató csak akkor ér valamit: ha az ó és új

testamentom helyeit együtt adja, s a két iratgyűjtemény értelmi és tárgyi kapcsolatainak feltűntetésével a keresőnek csakugyan utat mutat. De tegyük fel, hogy szerző csak újtestamentomi utmutatót szándékszik kiadni: akkor címe nagyzol, többet ígér, mint a mennyit ad, s elegendő lenne újszövetségi utmutató is. Ilyenre szükségünk lenne. De az aztán olyan legyen, mely nemcsak ígérjen, hanem adjon is többet, mint egy teljes szöveg-tár adhat. Legyen teljes, részletekre kiterjedő igazi utmutató, tájékoztató sőt magyarázó is. Egy utmutatónak az újtestamentomban való eligazodás mesterének kell lennie s könnyen áttekinthetőnek, biztos vezérnek. Ilyen pedig felfogásom szerint csak értelmi rendezés, a szavak különböző használati módjának tervszerű csoportosítása s nem mechanikai felsorolás esetén lehet. Bibliai utmutatónak csak a szavak értelmi előfordulási esetei szerint csoportosítottat nevezném, az előfordulási sorrendje szerint kiírt jegyzék lehet inkább lexikon vagy kimutatás a bibliában előforduló szavak sorrendjéről az egyes könyvek szerint.*

Mechanikai elrendezéséből folyik másik nagy hibája: az 1. hogy csak szómutató és éppen nem utmutató. A jó öreg Maklaryé nevek és fogalmak magyarázója is volt, tárgymutatató is. Magyar nyelvű bibliai lexikonunk nincs (egyszer ugyan már majdnem lett) s egyelőre nincs rá kilátás hogy lesz. Azért mikor bibliai utmutatóból vesszünk: méltán várjuk, hogy az minden tekintetben utmutató legyen, hogy a bibliamagyarázatnál fogalmi tekintetben is tájékoztasson. Egy puszta szómutató: olyan szalma-féle szellemi csomó. Magot a tárgymagyarázó adna hozzá. Egy ilyen terjedelmű újtestamentomi utmutató, mely semmit nem magyaráz, csak idézeteket sorol fel: csaknem feleslegesnek látszik nekem a mi szegényes bibliai irodalmunkban. Hézagpótlónak egyáltalában nem nevezhető. Azért ha már folytatni akarja szerző vállalkozását: tegyen egy kevés tárgyi magyarázatot a tulajdonnevek mellé, legalább pl. a Guthe-féle bibliai szótár nyomán (vagy Lug Reálconcordanciája, esetleg Benhardt: Biblische Concordanz-a nyomán.) Könyve sokkal értékesebb lesz.

De ha már kimutatást szerkesztett szerző az előforduló szavakról: ennek legalább teljesnek kellett volna lennie. Azonban az áttekinthetőségtől eltekintve ez az utmutató leggyengébb oldala. Egyáltalában nem teljes, hanem nagyon is részleges. Nagyon sok szót, tulajdonneveket kihagy: némelyiknél meg mentségül mondhatja, hogy jelentéktelenek, de némelyikre meg az újtestamentomban keresőnek szüksége is lehet.

Hiányoznak az első füzet terjedelméből a következő szavak: Abdi Luk. 3. 18. Abia Luk. 1. 5. Abilena Luk. 3. 5. Alexandria Csel. 18. 24. 27. 6. 28. 11. Alexandriabeliek Csel. 6. 9. Aloé Jan. 19. 39. Alphas 1. Márk. 2. 14. II. Máté 10. 3., Márk 3. 18., Luk. 6. 15., Csel. 1. 13. Andronikus: Róm. 16. 7. Antipatris Csel. 23. 31. 32. Apelles Róm. 16. 10. Apollonie (város) Csel. 17. 1. Appie Fil. 2. 3. Appius piazza Csel. 28. 15. Aram Máté 1. 3. Aminadah: Luk 3 Máté 1. 4. Archelaus:

* Harsányi utmutatója ilyen kimutatás, de sem szótárnak, még kevésbé utmutatónak nem mondható. Ha bibliai szótárban keresünk: ritkán keresünk helyeket, hanem inkább rokon fogalmakat, gondolatokat kifejtő szavakat. Erre a célra pedig Harsányi könyve nem alkalmas, mert akkor lapokat kell átnézni az embernek, míg a kívánt eredményre jut. Van előnye az ilyen mechanikai rendezésnek is, de én a Maklary-forma elrendezést sokkal világosabbi ak, áttekinthetőbbnek tartom. Ez így egyáltalán nem áttekinthető.

Máté 2, 22. Archas : II. Kor. 11. 22., Csel. 9. 25., Aristobolus Róm. 16. 10. Arphaehsad : Luk. 3. 36. Art-hemas : Fil. 3. 12. Attalia : Csel. 14. 25. Jórészt tulajdonnevek, költött és élt személyeket, városokat jelölnek s ha a hiányok nem teszik is hasznavehetetlené a könyvet : ez mégis a teljesség rovására megy.

De nemesak egyes ritkább szavakat nem vett fel : de a felvett szavak előfordulási eseteit sem jegyezte fel teljesen. Minden szavát nem nézhettem át, elég fáradság lett volna egy új teljesebb újtestamentomi szótár elkészítésére, amihez sem időm, sem erőm nincs ; de bar csak a ritkábban előforduló szavakat néztem át : így is a következő hiányokat találtam : Abba Gal. 1. 6. Achaja : Róm. 15. 16. Alexander : I. (Cyrenei Simon fia, Rufus testvere) Márk 15. 4., Róm. 16. 13. II. egy főpapi család sarja : Csel. 4. 6. III. egy keresztyén ellenes I. Timotheus 1. 20. II. Tim. 4. 15. Ananiás : Csel. 24. 1. Andras : Máté 4. 18. Márk 1. 16. 13. 3., Sám. 1. 89. 40. kor. 6. 8. 12. 22., Csel. 1. 13. Antióktria : Csel. 13. 16. 13. 50. Apollós : Csel. 18. 24. 19. 1., I. Kor. 6. 22. 16. 12. Apostol : Csel. 5. 12. 11. 1., Róm. 16. 7. Eph. 4. 11. II. Péter 3. 2. Aquilla : Csel. 18. 18. 19., 18. 26., I. Kor. 16. 19. Róm. 16. 3. II. Tim. 4. 19. Arábia : (Máté 2. 1. ?) Gal. 1. 17. Archippus : Fil. 2. Aristarchus : Csel. 20. 4. 27. 2., Fil. 24. Col. 4. 10. Asztal : Máté 26. 20., Csel. 6. 2. stb. Ezekből beláthatja szerkesztő, hogy utmutatója a teljesség szempontjából nagyon sok kivanni valót hagy fenn. Pedig én csak egyes szavakat választottam ki s néztem át, az én szótaram segítségével már ennyi hiányt találtam. Ha nagyon kerestem volna : talán e hiányzó mondatokból egy fel ilyen füzet még ki telt volna, annyinak pedig már a lapszerkesztő nem adna helyet.

Amíg így hát sok dologban hiányos a mű, másfelől felesleges is van benne. Ha egy felvett szó 2—3—4 egymásután következő versben előfordul : ő mindezt felveszi külön, holott talán elegendő lenne jelezni pl. Agrippánál így : Csel. 26. 1. és köv. : 27. és köv. nézzén utána a kereső a szentírásban. Általában a mű nyomására megjegyzem, hogy sok levegőt nyom, sok hely marad az iven üresen. Nagyok a betűi és ritka a szedés. Bibliai szótárnak, ha kezelhetetlenül nagy nem akar lenni, sűrűbb szedésűnek kellene lenni, apróbb betűkkel is megelegednék a megrendelő. Így lehet, hogy sok iv telik, de sok az üres papiros. Pedig a vevő nem szívesen fizeti az üres papirost. Sűrűbb nyomást, (kisebb betűket.) kevesebb levegőt szeretnének látni az utmutatóban, (a régi jó öreg Maklary ebben is jó példánykép maradhat.) akkor talán nem sokainak az előfizetők a munka árát.

Végeredményében Harsányi vállalkozását nagyarányúnak, művét azonban kisszerűnek tartom. Műve jelen alakjában nemesak hézagpótlónak nem mondható, hanem annyival is inkább, mert egy hasonló modoru a szentírást felőlelő mű épen megjelenőben van, teljesen felesleges. Vagy terjessze ki munkásságát az egész szentírásra, vagy alakítsa át művének beosztását, irányát, adjon tárgyi magyarázatokat, mozogjon szélesebben mint eddig : s akkor műve értékes lesz. Az előszavában dicsekedéssel mondja, hogy sok-sok esztendő fátárságos munkája fekszik előtte. Ezt elhiszem s szorgalmáért elismeréssel adózom. De ne feledje el, hogy értékes, nagyarányú mű létrehozásához nem elegendő a szorgalom. Itt beható tudásra, átható körültekintésre és lehetőleg széles látókörre is szükség van. Ha azt akarja, hogy műve értékes legyen : ambíciójához még tanulmányozást

kell csatolnia s az előtte élt bibliai szótár-szerkesztők munkásságának eredményét is fel kell használnia, még pedig nemcsak magyar, hanem idegen szerzőkét is. Bibliái utmutató nem predikációs könyv, melyben olyat ír az ember, a mi jólesik hanem statisztikatudományszerű munka, melyben a már meglevőket kell lehető teljességgel összeszedni, rendszerezni s ezáltal a keresőnek a járhatatlannak látszó rengetegbe nem egyes fákat jelölni meg, hanem utat mutatni. Ilyen nehéz feladat megoldása sok-sok évek munkáját emészti fel, egy embernek önállóan ritkán sikerül. Nem sikerült szerzőnek sem. Nagyot vállalt, s egy kicsit elmerte az erejét. Talán maga is belátja, hogy munkájának irányán változtatnia kell. Az alapszavak összeállításánál a régi magyar concordantiák mellett jó lesz átnézni a németek közül (csak német művet ajánlok, mert tudtommal szerző abban járatos) nemcsak a Calwer-féle, hanem a Brenner Büchner s főleg Bernhardt-féle concordantiákat is. Ha már mindenáron újtestamentomi utmutatót akar írni : igen ajánlom : Bruder Concordantiae omnium vocum novi testamenti graeci, 1900. 5. Aufl. ; Schmoller : Tazmieion, Wilke : Claris novi testamenti, Kulna : Neutessl. Wörterlich e. műveit.

Igaz, mindezen művekkel való áthasonlítás nagyon nagy munkát igényel, de csak ha ily beható, türelmet próbára tevő, szorgalmas munkát végez : akkor lesz műve teljesnek, használhatónak és hézagpótlónak mondható. Előismerem, hogy így is sokat dolgozott, hiszen ennyi idézetnek a megkeresése, a leírása is súlyos munka, sok esztendőket vesz igénybe. S ha minden fáradsága dacára is félig meddig sikertelen művet hozott létre : nem szorgalma hiányának, hanem segédeszközei elégtelenségének, nem elég széles látókörének s egy ilyen nagy mű megszerkesztéséhez elég kevés idejének tulajdonítsa.

De tul mentem munkakörömön. Ismertetni, bírálgatni akartam s már tanácsokat is adtam. Talán nem veszi tőlem szerző rossz néven, habár én csak dilettáns vagyok is. Szorgalmáért elismerésünket, vállalkozásáért köszönetünket méltán érdemli szerző. Ha hiányát pótolja : igen használható, hézagpótló mű lehet belőle. Műve így is használható. Annak, aki ilyet keres, ajánlhatom.

Mándok, 1909, jun. 12.

ifj. Görömbei Péter.

KÜLÖNFÉLÉK.

A püspöktől.

A tekintetes református főgymnáziumi igazgató uraknak.

Hivatalosan hozom tudomásukra a főgymnáziumi tekintetes Igazgató uraknak, hogy a szeptemberi javító és pótló érettségi vizsgálatok ezen esztendőben debreceni főgymnasiumunkban tartatnak meg és pedig :

a) írásbeli vizsgálatok : szeptember 5, 6, 7 napjain

b) szóbeli vizsgálatok : szeptember 10—11 napjain.

Jelentkezni lehet teljes vizsgálatra szeptember 4-én déli 12 óráig, — javító érettségi vizsgálatra szeptember 9-én déli 12 óráig.

A nagyiszteletű református Esperes uraknak és nagyiszteletű theol. tanár uraknak.

E folyó évben a lelkészképesítő vizsgálatokat szeptember hó 14 és következő napjaira tűzöm ki.

Ugy az első, mint a második vizsgálatot tevő atyafiak szeptember 13-án d. u. 4 órakor jelentkezni kötelesek a püspöki hivatalban, a hol is neveiket a kitett ivre felírják, okmányaikat beadják és a vizsgálatokra való utasításokkal elláttatnak.

Az első vizsgálatra jelentkezők leckekönyveiket, illetve végbizonyítványaikat (absolutorium) s ha már exmittálva voltak mint lelkészi kíségtők, esperes által is megerősített szolgálati bizonyítványaikat tartoznak magukkal hozni. Mindazon dolgozataikat pedig, melyeket a hittanszaki folyamton tanári bírálat alá készítették és szabadon választott tárgyról készített theologiai értekezésüket mint legutolsó határnapig augusztus hó 10-ig bezárólag hivatalomhoz terjesztik be.

A második vizsgálaton jelentkezők első lelkész-képességi bizonyítványukat, esperes által megerősített szolgálati bizonyítványukat arról, hogy az első vizsgálat letételétől számítva két teljes esztendőt gyakorló lelkész mellett tényleges szolgálásban töltöttek (II. t.-c. 63. §.) hozzák magukkal. A kiknek okmányaik rendben nem lesznek, vizsgálatra bocsáttatni nem fognak.

A második lelkészképesítő vizsgálatra jelentkezők odahaza egyházi beszédet készítenek I. Péter 5. r. 1—3 vers alapján : „Az egyházi szolgálókat, kik ti köztetek vagynak, kérem én, ki ő velek együtt egyházi szolgáló vagyok és a Krisztus szenvedéseinek bizonyossága és az utolsó napon megjelentendő dicsőségnek együtt társa. Legeltessétek az Istennek seregét“ stb. — elő- és utóimával; továbbá Kátémagyarázatot írnak : a XXV. Urnapja 65. 66. 67 és 68 kérdések felett a „Sákramentomokról.“

Ezen dolgozatok szintén hivatalomba augusztus hó 15-ik napjáig, mint legutolsó határidőig küldendő be.

Midőn erről a nagyiszteletű esperes urakat

értesitem és további becses intézkedéseiket szívesen kérem,

teljes tisztelettel vagyok

Debrecen, 1909 évi június hó 25.

Eröss Lajos
püspök.

— **Kongrua-ügy.** Az egyházkerületi pénztár ma küldte szét az 1909 évi első félévi kongrua-pótlék nyugtázására vonatkozó felhívást az aláírandó nyugtalappal együtt a kongruás lelkészi állomásokra. A pótlék ezuttal való nyugtázására nézve azt az eljárást kívánta a konventi kezeléség, hogy a nyugtát az esperesi hivatal láttamozza, Óhajandó, hogy az esperesi hivataloktól tömegesen jussanak el közvetlenül a láttamozott nyugták az egyházkerületi pénztárhoz, még pedig lehető gyorsan, hogy aztán ugy a félévi, mint a pótlék kongrua egyszerre legyen expediálható a pénztárból. Külön-külön való expediálás megkészszerzné az a nélkül is sok munkát s ok nélkül megszorítaná a postai költséget.

— **Genf.** Száznál többen utaztak el Genfbe a református lelkészek, tanárok és világiak közül s még mindig mennek. Csak innét Debrecenből többen mentek 10-nél s közöttük *Eröss Lajos* püspök, gróf *Degenfeld József* főgondnok, dr. *Erdős József* theol. tanár, *Jánosi Zoltán* református lelkész, *Dávid Mihály* református tanító, *Domahidy Elemér* em. gondnok és a theol. ifjuság küldöttei, akik a régi debreceni diákok festői viseletében (a fehér gombos tóga és a zöld palást illetve szür) fognak részt venni a jubileumi ünnepélyeken. Lapunk részére tudósítást Márk Ferencz okányi lelkész fog küldeni.

— **A javító és pótló érettségi vizsgálatok** szeptember hó elején a debreceni főgimnáziumnál fognak megtartatni : elnök lesz *Dóczy Imre* egyházkerületi középisk. felügyelő.

— **Ritka jó termés.** Most készül az aratás, de az előjelek után ítélve, az nem lesz valami örvendetes. Az őszi rosszul kelt, rosszul telet és a tavasszal sem fejlődött. Csak lent egész délen, meg keleten lesz valamilyen termés, no meg a homokon, a hol minden gazdag a szőlőt kivéve. Ime hát a jó árak dacára nem örülhet a gazda, ellenkezőleg aggodalommal nézi a már csapásos esőzéseket. Annál örvendetesebb, ha más téren p. u. az iskolák aratása jól mutat. De az aratás legalább a mi iskoláinkat tekintve ritka jó termésről számol be. Budapesten és Debrecenben az érettségit tettek közt csaknem

több a jeles mint a jó, vagy akár az elegendő is, Bukni is alig bukott valaki. De a vidéken is éppen ilyen az eredmény. Hódmezővásárhelyen is 2 jeles, 11 jó, 20 elegendő dicséri az iskolát. Debrecenben meg a jelesek száma is csaknem 20-ra megy (19.) Országostul ugyan csehül vagyunk. A termés is gyengének mutatkozik, de az érettségek eredménye jó és ez se utolsó dolog ebben a szűk világban.

— **Hírek a debreceni egyházközségből.** A debreceni egyházközs. nagy építkezések előtt áll. A parochiális körökkel kapcsolatban 2 új templom építéséhez készülődnek s ezenkívül a régi püspöki lak s a mellette lévő egyházi (most Jánosiféle és a kántori) telken is nagy háromemeletes palotát fognak építeni. Szó volt arról is, hogy a főiskola hatvan-utcai telkét is megveszik, vagy elcserélik, és így 4 telken építenek, de az egyház sokalta a Sass Béla (régén Török tanár által lakott) ház árát. Az új épület így is óriás méretű lesz és stílusa a Nagytemplom stílusával fog megegyezni. Tudomásul vette az egyháztanács az Uray megválasztása ellen beadott fellebbezés elutasítását is és elhatározta, hogy Urayt levélben fogja meghívni. Így hívták meg annakidején Jánosit is, a kit szinte az egyháztanács vezetőinek ellenére választottak. Elég helytelenül, mert a nagy debreceni egyházközs. más eljárás illetet volna és illenék. Uray különben, a kinek megerősítését minden részen megnyugvással fogadták, holnap vasárnapon jul. 4-ikén fog beköszönni. Ugy hallottuk, hogy a Felsőbb leányiskolában vallástanárt is választottak az Uray helyére. Ez a választás minden pályázati hirdetés nélkül történt, a mi nagyon jellemző erre az esetre és az időre is. Szoboszlón is csak sub rosa töltötték be a Kállay eltávozásával megüresedett vallástanárságot. De az legalább csak amolyan polgári iskolai vallástanítás és nem több jövedelem 2000 koronánál. De itt rendes tanári állásról volt szó, a melyre sok illetékes lelkész is pályázhatott volna, ha t. i. a pályázatot kiírták volna és az illetőknek jeles lelkész-képességi oklevelei lettek volna. Mert a törvény ilyen oklevelet követel a vallástanárok részére. Csakhogy úgy látszik nem Debrecenben és nem Szoboszlón. Vagy talán tévedtünk volna? Nagyon megeshetik, mert meglehetősen a nyilvánosság mellőzésével történt a dolog. A helyreigazítást azért szívesen vesszük s ha tévedtünk volna, előre is bocsánatot kérünk. De ha a törvény törvény, legyen mindenütt törvény.

— **Nyilvános elszámolás.** A mártonfalvai ref. egyházközs. templomának újraépítési költségeihez az alábbi egy-

házak járultak hozzá; Hajduböszörmény 330 kor. 15 fill.; Hajdunánás; 197 kor. 28 fill.; Földes; 196 kor. 51 fill.; Hajduszoboszló; 309 kor. 60 fill.; Püspökladány; 155 80 fill.; Nádudvar; 137 kor. 38 fill.; Balmazújváros magyar 209 k 40 f, B.-ujváros német 12 k 20 f, H. hadház 104 k 13 f, Büdszentmihály 191 k 88 f, Mezőtur 235 k 40 f, Hajduszovát 280 k 49 f, Tiszalök 252 k 40 f, Mártonfalva 711 kor. 42 fillér. Összesen: 3324 kor. 10 fillér. Legyen Istennek áldása a nemes szívű adakozókon. A fenti egyházak nt. lelkészeinek pedig e helyen is szívem szerinti köszönetemet fejezem ki azon szíves fogadtatásért, melyben engem részesítettek. Mártonfalva, 1909 június 25. Ajtay Jenő református lelkész.

— **Az „Igehirdető“** július havi füzetének tartalma: Illyés Endre b. ujlrosi református lelkész: Az isteni gondviselésről. (Aratas kezdetén), — Zabrak Dénes soproni ev. lelkész: Az esztelen gazdag. (Vasárnapi) Szücs József alsóörsi református lelkész: Emlékezzünk! (Kalvin-ünnepi) Morvay Ferenc nagyvályi református lelkész: Isten elővégzése. (Kalvin-ünnepi) Mindszenti Imre ároktői református lelkész: Az isteni gondviselés. (Vasárnapi) Soltész Elemér nagybányai református lelkész: A megelégedés. (Vasárnapi) Droppa Samu oroszlanói református lelkész: Mi a halál? Halotti). A folyóirat megjelenik Nagybanán, előfizetési ára egy évre 12 korona.

Kongrua-hirdetés.

A július december félelvi fizeteskiegészítések kimutatását az alábbiakban van szerencsém közölni. Tisztelettel kérem a Nt. lelkész urakat, hogy a nyugták kiállítás körül a már több ízben közölt utasítást méltóztatassanak szem előtt tartani s a szöveget mindenkor az összeg számjeggyel való s a bélyeg alsó részére vezetett felírásával szíveskedjenek kezdeni. Az 1% os nyugdíjintézet tagági díj emelkedéseért a kárpótlás az első félére külön szétküldött lapon lesz nyugtázandó; a második félelvi össze van fogva a rendes kongruával s az ezentul állandóan így lesz folyósítva.

A nyugtázandó tételek a következők:

Abadszalók 240 k 33 f, Adorján 481 k 44 f, Ajak 613 k 34 f, Albis 266 k 91 f, Amac 387 k 82 f, Anarcs 420 k 73 f, Angyalos 340 k 85 f, Ant 153 k 39 f, Apa 279 k 44 f, Apagy 407 k 33 f, Apátkeresztur 608 k 43 f, Aranyosmegyes 208 k 51 f, Árpád 134 k 31 f, Ártánd 44 k 01 f, Asztély 307 k 18 f, Atya 340 k 43 f, Bábony 286 k 03 f, Bácsaranyos 462 k 45 f, Badaló 140 k 90 f, Bajj 191 k 58 f, Baka 441 k 66 f, Balazsér 546 április 22-től december 31-ig 546 kor. 21 fill., Balsa 117 k 94 f, Bályok 224 k 57 f, Gádoros 407 k 15 f, Barabás 54 k 53 f, Barkaszó 96 k 06 f, Batiz 451 k 26 f, Bátor 168 k 24 f, Bélzerind 402 k 93 f, Belényes 224 k 76 f, Belényesujlak 309 k 04 f, Bene 437 k 46 f, Benk 461 k 16 f, Bere 457 k 53 f, Beregújfalu 152 k 70 f, Beregardó 415 k 64 f, Berencs 124 k 02 f, Berettyószentmárton 404 k 81 f, Berkesz 478 k 23 f, Besenyőd 446 k 60 f, Beszterec 536 k 63 f, Bezdéd 372 k 21 f, Biharfélegyháza 263 k 70 f, Bilke 607 k 85 f, Nyirbogát 303 k 86 f, Bogyszló 173 k 64 f, Borossebes 342 k 48 f, Borzova 591 k 89 f, Borzsova 470 k 99 f, Bótrágy 57 k 63 f, Bökény 509 k 93 f, Bulesu 413 k 86 f, Békésesaba 462 k 44 f, Cégénydád-

nád 478 k 77 f, Csahole 280 k 83 f, Csaroda 147 k 64 f, Császló 483 k 67 f, Csatár 214 k 38 f, Cséce 512 k 37 f, Csenger 216 k 27 f, Csengerbagos 338 k 92 f, Csengerujfalu 337 k 70 f, Csepe 489 k 88 f, Cserepeskenéz 485 k 36 f, Csermő 417 k 07 f, Csetfalva 396 k 32 f, Csokaly 302 k 52 f, Csomaköz 232 k 23 f, Csonkapapi—Csorvas 329 k 36 f, Dabole 382 k 63 f, Danesháza 232 k 78 f, Dara 319 k 85 f, Darnó 490 k 54 f, Daróc 179 k 15 f, Darvas 273 k 64 f, Deda 390 k 38 f, Demecser 353 k 68 f, Dengeleg 469 k 86 f, Dobra 164 k 69 f, Dolha 391 k 27 f, Domahida 502 k 49 f, Egri 413 k 92 f, Élesd 201 k 48 f, Enesencs 258 k 49 f, Eperjeske 414 k 71 f, Éradony 358 k 72 f, Érendréd 186 k 35 f, Érkeserü 245 k 64 f, Erkörtvélyes 332 k 69 f, Érolaszi 441 k 13 f, Értaresa 443 k 48 f, Erdőgyarak 130 k 36 f, Fabiánháza 233 k 24 f, Fancsika 456 k 64 f, Feketeardó 364 k 06 f, Feketetót 371 k 39 f, Feketepatak 297 k 61 f, Felsőabrány 476 k 99 f, Fenes 193 k 49 f, Fényeslitke 167 k 51 f, Fertősalmás 262 k 65 f, Forgolány 468 k 22 f, Fornos 333 k 66 f, Fugyi 371 k 91 f, Fugyivásárhely 331 k 63 f, Fülesd 268 k 68 f, Fülöpös 364 k 41 f, Fülöpösdaróc 470 k 62 f, Gáborján 205 k 30 f, Gaicsály 268 k 83 f, Gálospetri 380 k 62 f, Garbole 547 k 60 f, Gebe 403 k 24 f, Geberjén 468 k 89 f, Geese 572 k 41 f, Gelénes 211 k 18 f, Gemzse 433 k 64 f, Gencs 385 k 93 f, Géres 277 k 32 f, Geszteréd 384 k 56 f, Gödényháza 484 k 25 f, Gulács 141 k 42 f, Gut 257 k 89 f, Gelse 539 k 41 f, Gyorok 272 k 92 f, Györtelek 283 k 23 f, Gyula 250 k 90 f, Gyulaháza 159 k 46 f, Gyulaj 272 k 81 f, Gyulavari 136 k 29 f, Gyügye 439 k 06 f, Gyüre 434 k 96 f, Hajdudorog 393 k 71 f, Halábor 486 k 96 f, Halmi 340 k 09 f, Harangláb 373 k 35 f, Hegyközkovácsi 358 k 33 f, Hegyközpályi 284 k 59 f, Hegyközsáldobágy 356 k 59 f, Hegyközüjlak 297 k 72 f, Hermánszeg 348 k 92 f, Hertelendifalva 359 k 06 f, Hetefejérese 207 k 07 f, Hetyen 194 k 79 f, Hirip 265 k 09 f, Hodász 419 k 75 f, Homok 527 k 21 f, Ibrony 350 k 81 f, Ilk 436 k 44 f, Iriny 502 k 01 f, Istvandi 341 k 28 f, Izsnyéte 140 k 26 f, Jákóhodos 108 k 69 f, Jánd 206 k 31 f, Jarmi 417 k 78 f, Józsefháza 341 k 88 f, Kajdanó 535 k 31 f, Kakszentmárton 354 k 64 f, Kallósemjén 470 k 90 f, Kaplony 468 k 02 f, Kántorjánosi 161 k 11 f, Kanyár 182 k 83 f, Karász 329 k 56 f, Kek 367 k 44 f, Kékese 346 k 32 f, Ker 282 k 35 f, Késemjén 433 k 19 f, Királydaróc 446 k 09 f, Kétz 461 k 82 f, Kigyós 174 k 99 f, Kisbégány 291 k 82 f, Kishodos 436 k 60 f, Kisjenő 376 k 15 f, Kiskereki 152 k 94 f, Kiskoles 236 k 31 f, Kisleta 370 k 70 f, Kislonya 284 k 32 f, Kismajtény 260 k 83 f, Kismarja 219 k 57 f, Kisnamény 336 k 56 f, Kispaleske 528 k 43 f, Kisszántó 387 k 54 f, Kisszekerés 400 k 87 f, Kisvarsány 301 k 46 f, Klopódia 269 k 99 f, Kóly 392 k 51 f, Komlódtótfalu 418 k 86 f, Komoró 472 k 87 f, Kopócsapáti 548 k 37 f, Kötaj 323 k 34 f, Köbölkút 353 k 38 f, Kölese 389 k 42 f, Kömörő 357 k 06 f, Körösszegapáti 302 k 85 f, Köszegremete 273 k 01 f, Kunágota 122 k 07 f, Kuncsorba 550 k 49 f, Laskod 343 k 33 f, Lázári 340 k 66 f, Less 553 k 49 f, Radnalippa 386 k 08 f, Loránt-háza 319 k 28 f, Lövő 1909-re 1021 k 64 f, Lövőpetri 447 k 40 f, Lugos 499 k 25 f, Macsola 491 k 93 f, Magosliget 476 k 83 f, Magyarhomorog üres, Magyarkucs 425 k 81 f, Majtis 421 k 33 f, Makkosjánosi 403 k 53 f, Mándok 350 k 43 f, Márokpapi 414 k 17 f, Mártonfalva 520 k 29 f, Matoles 379 k 39 f, Mátyus 1908 aug. 14 szept. 14-ig és 1909 II. felévi 601 k 75

f, Méhtelek 436 k 79 f, Mérk 342 k 60 f, Mezőtelegd 354 k 47 f, Mezővári 226 k 97 f, Mieske 375 k 80 f, Mihálydi 500 k 21 f, Mikola 166 k 95 f, Milota 323 k 96 f, Misztótfalu 396 k 15 f, Mogyorós 415 k 64 f, Monostorpályi 169 k 39 f, Munkács 126 k 28 f, Nábrád 316 k 33 f, Nagybégány 452 k 04 f, Nagydobos 291 k 60 f, Nagygéc 428 k 65 f, Nagyhodos 494 k 08 f, Nagykolcs 341 korona 17 filler, Nagymajlat 347 k 32 f, Nagymuzsaly 291 k 81 f, Nagyszántó 334 k 78 f, Nagyszekerés 415 k 70 f, Nagytarna 480 k 02 f, Nagyvarsány 373 k, Nagyfalva 68 k 24 f, Nevetlenfalva 375 k 15 f, Nyiracsád 528 k 62 f, Nyirbogdány 416 k 90 f, Nyírmada 274 k 79 f, Nyírmegyes 111 k 05 f, Nyüved 298 k 71 f, Ófehértó üres, Ópályi 450 k 19 f, Oros 445 k 15 f, Ottomány 174 k 01 f, Ombod 1909 máj. 2-től dec. 31-ig 282 k 04 f, Ovári 155 k 22 f, Ór 359 k 43 f, Mezőladány 793 k 08 f, Órvend 276 k 87 f, Pankota 272 k 01 f, Panyola 109 k 78 f, Pap 422 k 01 f, Papos 556 k 86 f, Parasznya 555 k 67 f, Patóháza 435 k 39 f, Pelbarthida 402 k 40 f, Penyige 443 k 05 f, Petneháza 580 k 47 f, Péterfalva 505 k 21 f, Szentpeterszeg 143 k 86 f, Pettyén 387 k 46 f, Piricse 429 k 68 f, Piskolt 299 k 33 f, Pocsaj 23 k 27 f, Poklostelek 296 k 80 f, Pósalaka 428 k 80 f, Pusztadaróc 483 k 20 f, Pusztatold 302 k 24 f, Pusztajlak 443 k 86 f, Rad 479 k 53 f, Rakócifalva 522 k 54 f, Ramocsaháza 461 k 46 f, Rapott 496 k 27 f, Remete 426 k 09 f, Resicabánya 499 k 68 f, Ricsé 439 k 68 f, Rohod 324 k 29 f, Rozsaly 539 k 76 f, Salank 122 k 05 f, Bekessámson 507 k 06 f, Sap 92 k 91 f, Sáránd 236 k 89 f, Sarkadkeresztur 299 k 14 f, Sarköz 454 k 91 f, Sarközujlak 564 k 06 f, Sárosoroszi 397 k 94 f, Senyő 463 k 37 f, Sima 437 k 08 f, Siter 105 k 63 f, Som, 158 k 82 f, Sonkad 133 k 71 f, Sonkolyos 473 k 42 f, Beregsurány 485 k 46 f, Szaboles 375 k 92 f, Szakál 403 k 80 f, Szakoly 472 k 07 f, Szamosbecs 350 k, 66 f, Szamosdó 292 k 03 f, Szamosköröd 515 k 21 f, Szamosujlak 427 k 48 f, Szaniszló 416 k 90 f, Szarazberek 345 k 32 f, Szekely 804 k 77 f, Szemlak 253 k 65 f, Szentjános 165 k 58 f, Szentjobb 396 k 62 f, Szentleányfalva 333 k 66 f, Krasznaszentmiklós 518 k 55 f, Szeplak 428 k 27 f, Szerep 147 k 34 f, Szkuilya 428 k 41 f, Szentheléna 512 k 61 f, Téth 523 k 13 f, Takos 344 k 01 f, Tamásvárálja 386 k 53 f, Tamásda 322 k 46 f, Tass 415 k 03 f, Tatarfalva 447 k 18 f, Tekeháza 440 k 21 f, Tizsaszentmárton 375 k 05 f, Tizsaaony 212 k 35 f, Tizsabecs 105 k 88 f, Tizsaszlar 177 k 16 f, Tizsakeresztur 513 k 78 f, Tizsaköröd 312 k 69 f, Tizsakürt 75 k 80 f, Tizsalók 212 k 50 f, Tizsapolgár 255 k 21 f, Tizsaszalka 211 k 57 f, Tizsauhely 238 k 16 f, Tizsauhely 562 k 50 f, Tizsaujlak 393 k 84 f, Tizsavid 248 k 96 f, Tivadar (Ugoesam.) 478 k 67 f, Tornospálca 294 k 94 f, Tóti 434 k 16 f, Tunyog 279 k 97 f, Turterebes 393 k 02 f, Tura 238 k 64 f, Tuzsér 381 k 43 f, Udvari 408 k 21 f, Ujfehértó 173 k 80 f, Ujléta 350 k 60 f, Uszka 430 k 32 f, Vaja 277 k 64 f, Vajda 175 k 09 f, Vámpálca 308 k 24 f, Vamosatya 188 k 19 f, Vámosoroszi 344 k 72 f, Váncsod 238 k 02 f, Vasmegyer 368 k 09 f, Vedresábrány 594 k 65 f, Vencsellő 227 k 19 f, Végbőc 415 k 28 f, Vértes 293 k 55 f, Vetés 345 k 05 f, Vitka 227 k, Zápszony 156 k 70 f, Biharzsadány 164 k 87 f, Zsaka 78 k 26 f, Zsarolyán 600 k 27 f.

Debrecen, 1909. június 30.

Rózsa Sándor
egyh. ker. pénztárnok.

Pályázat

a Nagy József alapítvány 1000 koronás ösztöndíjára az 1909-ik évre. Pályázhatnak olyan ifjak, kik a debreceni főiskolában a hittanszaki tudományokat bevégezvén, a lelkészi vagy tanári pályára külföldi egyetemeken és akadémiákban is igyekeznek magukat tovább képezni.

Felvételi kellékek:

Az alapítványt élvezni óhajtóknak

a) Észtehetsége kitűnő, erkölcsi jelleme feddhetlen, igyekezete és szorgalma kitűnő legyen.

b) Kitűzött életpályája a lelkészi vagy tanári hivatal legyen.

c) A bölcsészeti és hittanszaki tudományokon kívül a latinnyelvben annyira jártas legyen, hogy a római klasszikus írókat jól értse, a görög nyelv-tanban az iskolai bizonyítvány szerint jeles osztályzatú legyen; az előnyelvek közül a német nyelvet teljesen értse és egész folyékonyan beszélje; végre a francia nyelvben is bírjon oly előkészülettel, hogy a könyveket jól értse.

d) A folyamodványok felszerelve a tiszántali református egyházkerület püspökehez folyó évi augusztus hó 15-ik napjáig adandók be.

Debrecen, 1909 június 26.

Eröss Lajos
püspök.

Pályázat

a debreceni református egyházmagyába kebeleztet alsó-felsőjósai református társégházközség lelkészi állomására.

Javadalom: 1. a felsőjósai egyház részéről 960 kor. készpénz és 2 öl tűzifa beszállítva és felvágva.

2. az alsójósai egyházközségtől 340 kor. készpénz és egy öl tűzifa beszállítva és felvágva.

3. 252 kor. 29 fill. fizetékieskiegészítés.

4. Természetben lakas Felsőjósán.

5. Szabályszerű stóla.

Hivatalos becslés szerint a javadalom értéke 1332 korona.

E becsértéken kívül levő fizetékieskiegészítést a megválasztott lelkész köteles Böör János nyugalmazott lelkész részére annak haláláig a 153—1907 számú egyházmegyei végzés értelmében átszolgáltatni azzal az 500 korona káplántartási díjjal együtt, mely a nyugalmazott lelkész haláláig folyósítás alatt fog állani.

A lelkészi oklevéllel s e pályázati hirdetés közlése után kelt szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények f. évi július hó 18. (tizennyolcz) napjáig Dávidházy János espereshez Kabára (postahely) küldendők.

Debrecenben. 1909 június 23.

Eröss Lajos
püspök.

Pályázat.

A köröstarcsai református egyház pályázatot hirdet egy tanítói állásra. Fizetés: 900 korona államsegély, 100 korona az egyház pénztárából és 250 korona lakbér és kertilletmény. Kötelesség: az egyháztanács által kijelölendő osztálynak vagy osztályoknak az egyházkerület tanterve szerinti vezetése, szükség esetén kántorok helyettesítése. Az orgonázni tudók előnyben részesülnek.

Pályázati kérvényhez melléklendők: az illető magyar honosságát igazoló okmány, továbbá a tanítói oklevél és keresztlevél. Kérvények alulirothoz küldendők Pályázati határidő július 18. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Köröstarcsa, 1909 június 21.

Szabó János
református lelkész.

Pályázat.

Az érkező évi ref. orgonista kántortanításra Javadalom: 57 kor. 60 fillér készpénz. 48 magyarhold szántó föld, melynek adóját az Egyház fizeti 35 köböl megrostált gabona. 12 köböl kemény tűzifa beszállítva. Tandij minden tanköteles után 2 véka csőszinget és egy öl csibe. Stóla és 3 szobás lakás. Az összes javadalom 1110 koronára van értékkelve.

Kötelesség: a I—VI. oszt. növendékek és ismétlők tanítása; konfirmándusok oktatása. Kántori teendők és kanonikus órák végzése. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő augusztus 1. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Próbára megjelenni óhajtóknak egyháztanács határnapot tüz.

Pataki Sándor
református lelkész.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hirdetések felvételnek

a kiadóhivatalban.

Mig a készlet tart,

jó lelkiismerettel ajánlom badacsonyvidéki, saját termésű, kitünő minőségű, 1908. évi fehér boraimat, hektoliterje, kölcsönhordókban 34 korona.

Ő borokkal és vörösborral is szolgálhatok.

Raksányi Károly,

ref. lelkész.

Balatonhenye.

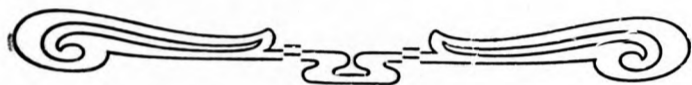
Eladó

saját termésű hegyi borom. Ára kétszer lehuzva, hordó nélkül (136 lit.) 80 korona; hordóval 12 koronával drágább.

HORVÁTH JÁNOS

református lelkész

T O K A J.

— Dr. Láng szanatóriumában felvétetnek —
elme- és ragályos bajok kivételével — bármely betegségben szenvedők. Napi ápolási díjak 6 koronától 12 koronáig. Külön szobák és közös kórtermek. Roentgenlaboratórium, elektromos gyógyeszközök, legmodernebbül felszerelt műtőterem. Az intézet bárki által, bármikor megtekinthető, tudakozódásokra az intézet tulajdonosa készséggel szolgál felvilágosítással. Cím: Dr. Láng szanatórium. Debrecen, Kossuth-utca 39 szám.

Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdája

elvállal mindennemű nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Lakodalmi kártyákat Stb.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótálasa mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzalog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zalog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrésze erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérré fizethető vissza, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékos jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20250 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jegtanácsos.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Káplán

mindkét lelkész-képességi vizsgát tett lelkészjelölt ki három évig külföldön tanult, kápláni állást keres. Ajánlatok a szerkesztőséghez intézendők.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

gőzerő berendezéssel

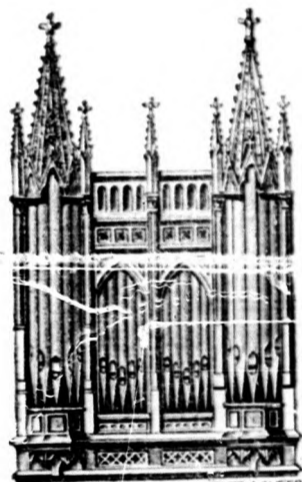
Budapest, VII., Csomori-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

O r g o n á i k a t

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt **Har-**
moniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hang-
szer készítőjétől, legújabb **Harmonium**
árjegyzékét kérni, melyet ingyen es ber-
mentve küld **Remenyi Harmonium**
osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb
iskolai és templomi haszná-
latra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja tel-
jesen azonos az **Orgona**
hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomab-
big a legolcsóbb gyári ara-
kon.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-
leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emlék-*
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes
stylusban, levéltári okmánytartók.

A közelgő július 11-iki országos
Kálvin ünnepélyekre

különösen ajánljuk a

„Magyar Református Sion“

c. illusztrált diszművet, mely a magyar református egyház történetét és jelenkori állapotát adja elő élénk, vonzó, sőt színes előadásban, úgy hogy azt minden rendű, rangu és koru református ember kedvvel és haszonnal forgathatja. A bírálatok szerint „*ily sikerült népszerű illusztrált egyháztörténeti mű még nincs a mi irodalmunkban s megérdemli, hogy minden református család megszerezze, mert sokat okul, tanul és épül belőle bármelyik olvasója.*“ Emellett alkalmasabb és szebb emlékkönyvet senki sem **szerezhet a Kálvin jubileum alkalmából.** Szerzője *S. Szabó József,* debreceni kollégiumi tanár, aki a „*Kálvin élete és reformációja*“ című népszerű jubiláris füzetet is írta egyetemes konvent megbízásából. A könyvben *134 kép* van, amelyek a magyar református egyház elhalt és élő jeleseinek arcképeit és nevezetesebb intézményeit tüntetik fel. A bírálat szerint (Prot. Szemle.) „*a könyv kötése izléses, ára pedig (2 korona) oly jutányos, hogy már azért is megérdemli a tömeges elterjedést. Valóban ez a népszerű és olcsó diszmunka megérdemli, hogy a gyülekezetek pásztorai, az iskolák vezetői, a vallásos egyesületek intézői tömegesen terjesszék református közönségünk körében.*“ A munka jövedelmének egyrésze az országos Kálvin-alapot illeti.

**Megrendelhető a dunántúli református püspöki hivatalban
 Komáromban.**

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyancsak nagy választék mindenféle gumi árúknak s érvkötyökben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

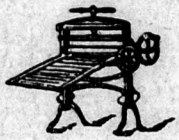
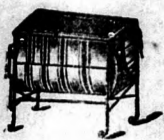
Dus főárjegyzék ingyen

Új papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalmankor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfoadtá s tagjainak ajánlotta. Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi diszmagyarruha készítő, szabó mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházme gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött **vaskályhák.**

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, **vadász fegyverek** és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények **Lőporáruda.**

Ujdenség! Browning-rendszerü ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és faesarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn
Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknel fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelt Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdulaház, Hajduszoboszló, Bal-mazujváros, Püspökladány, Nádudvar, Debrecen, Mike-pécs Derecske, Bagamér, Báránd, N.-Vár, N.-Szalonta, N. Bajom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Fűzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyaros, Hosszupálvi, Bihardiószeg Felejtebátor, Szakál. stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 68,

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatosak

Locomobil és gőzcséplőgépek,

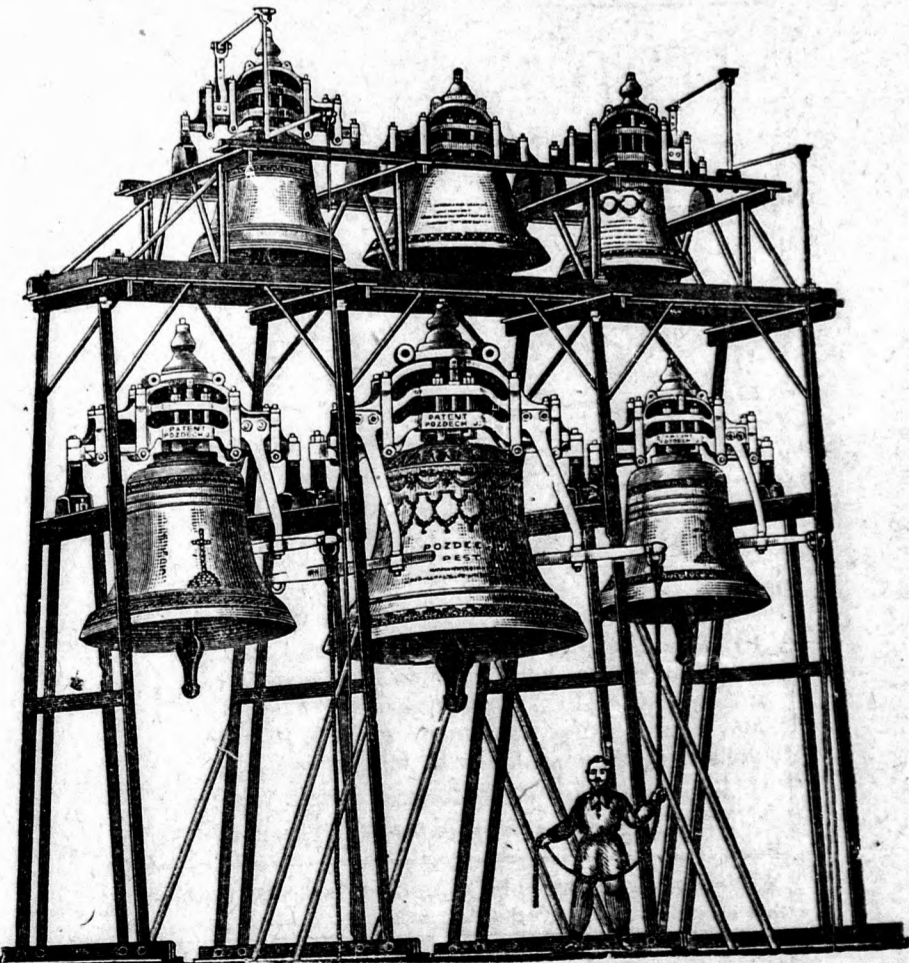
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóheré-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapáló, szecskavágók, répvágók, kukoriczomorzólok, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselet és bizományi tanács

Laczkó László

gépiakatos mester
Debrecen,
II. Birtalan utca 40. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer egy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert egy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!**
 híres
 mely legjobb hajuszóvesztő és ápoló szer az összes hajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzfűzetre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel iteltetve.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállításra rendelkezésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.